

ÖVERFÖRMYNDAREN INFORMERAR OM GÅVOR

Omyndiga – Föräldrar/förmyndare

Gåvor till barn

I de allra flesta fall kan ett omyndigt barn (under 18 år) ta emot en gåva utan större formkrav. Till exempel kan en femåring motta en leksaksbil och förstå att detta är en gåva till honom. Man brukar uttrycka det så att ett omyndigt barn med laga verkan kan motta en gåva om han eller hon har de psykiska egenskaper som fordras för att uppfatta gåvans innebörd. En julklapp eller födelsedagspresent bestående av en sak – en lös egendom – behöver i de allra flesta fall inte föranleda några ytterligare åtgärder. Om gåvan däremot skulle bestå av till exempel en fastighet eller bostadsrätt krävs att flera formkrav uppfylls för att den skall bli giltig enligt gällande bestämmelser.

Om föräldrarna är givare – god man förordnas i vissa fall

Då föräldrar ger sina barn gåvor i form av leksaker eller andra uppenbart personliga presenter och barnet som ovan sagts kan förstå innebörden av gåvan ställs inga andra formkrav än överlämnandet av gåvan till barnet. Gåvan kan också bestå av pengar som givaren direkt sätter in på bank i barnets namn. Om föräldrar avser att ge sitt barn en fastighet eller del därav, bostadsrätt, aktier och liknande ställs särskilda formkrav för att gåvan skall bli giltig. I de senare fallen krävs att en **god man** förordnas som kan företräda det omyndiga barnet och ta emot gåvan för dennes räkning.

Överförmyndaren förordnar denne gode man efter ansökan från föräldrarna eller om överförmyndaren annars finner det lämpligt. Då gåvan mottagits ankommer det på gode mannen att ansöka om överförmyndarens samtycke till förvärvet om sådant behövs. Godmanskapet är tillfälligt och upphör så snart uppdraget är slutfört.

Vid ansökan om god man skall följande handlingar inges till överförmyndaren:

- Ansökan från föräldrarna med en redogörelse för anledningen till begäran om god man samt – om möjligt - förslag på god man
- Yttrande från barnet om det fyllt 16 år
- Personbevis för barnet
- Åtagande från den föreslagne gode mannen
- Lämplighetsintyg

Om andra än föräldrarna är givare behövs ingen god man utan föräldrarna företräder barnet och tar emot gåvan för dess räkning.

Fast egendom, bostadsrätt m m - överförmyndarens samtycke krävs

Föräldrar/gode män får endast med överförmyndarens samtycke motta fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt som gåva för den omyndiges räkning. Normalt bör överförmyndaren lämna sitt samtycke om inte gåvan kan anses olämplig med hänsyn till egendomens natur, den omyndiges ålder och framtida behov eller andra omständigheter. Det skall dock stå klart att gåvan är till nytta för den omyndige. Innan samtycke lämnas skall den omyndige om han eller hon fyllt 16 år yttra sig likaså dennes närmaste släktingar (om dessa icke är givare).

För att samtycke skall kunna ges skall följande handlingar ges in till överförmyndaren:

- Ansökan från föräldrarna/gode mannen om överförmyndarens samtycke
- Gåvobrevet – av vilket ska framgå att gåvan är mottagen av föräldrar eller gode mannen
- Taxeringsbevis
- Gravationsbevis
- Ev värderingsutlåtande
- Förklaring till vem som skall stå för de löpande utgifterna
- Yttrande från den omyndige om denne fyllt 16 år samt dennes föräldrar om dessa inte är givare

Övertagande av betalningsansvar eller utfärdande av revers

Om den omyndige enligt gåvovillkoren skall överta betalningsansvar, pantsätta egendom eller utfärda revers till givaren krävs överförmyndarens samtycke även till detta. Reversen skall bifogas ansökan.

Kontrollerad förvaltning

Medför gåvan att barnets tillgångar – tillsammans med tidigare egendom – överstiger åtta basbelopp (ca 315 200 kronor) skall föräldrarna anmäla detta till överförmyndaren. Förvaltningen av barnets tillgångar blir därmed kontrollerad.

Förvaltningen blir också kontrollerad om gåvan oavsett värde består av fastighet, tomträtt eller bostadsrätt. Det kan också finnas som villkor i ett gåvobrev att överförmyndaren skall kontrollera förvaltningen.

Kontrollerad förvaltning i detta sammanhang innebär bland annat att förvaltningen av den omyndiges egendom årligen skall redovisas till överförmyndaren genom en s k årsräkning.

Särskild förvaltning

Gåvogivare kan ställa som villkor i ett gåvobrev att någon annan än föräldrarna skall förvalta den egendom den omyndige får. Denne kallas **särskild förvaltare**. För att särskild förvaltning skall anses föreligga krävs att det i gåvobrevet klart framgår vem som skall vara särskild förvaltare och att det likaså klart framgår att förvaltningen skall ske utan bestämmanderätt för förmyndare. I och med detta skall inte heller denna förvaltning stå under överförmyndarens tillsyn. Den särskilde förvaltaren är dock skyldig att årligen redovisa sin förvaltning till föräldrarna.

Gåvor från barn

Föräldrar får inte ge bort den omyndiges egendom, om det inte är fråga om personliga presenter vars värde inte står i missförhållande till den omyndiges ekonomiska villkor (13 kap 11 § föräldrabalken).

Det finns således ett uttryckligt förbud mot gåvor av barns tillgångar. Undantag gäller dock vad man kallar ”personliga presenter”. Med det menas födelsedagspresenter och julklappar. Men det bör observeras att föräldrarna inte får överskrida vad som är skäligt med tanke på barnets ekonomiska förhållanden. Bara i undantagsfall skall barns tillgångar användas för att köpa presenter åt andra. Föräldrar kan aldrig köpa sig själva

presenter för barnets pengar.

Det bör observeras att överförmyndaren överhuvudtaget inte kan lämna sitt samtycke till gåvor enligt gällande bestämmelser. Undantagsvis kan dock samtycke lämnas till att föräldrar får använda den omyndiges inkomster till understöd åt anhöriga. Detta samtycke lämnas dock med stor restriktivitet.

Föräldrar kan heller inte för sina barns räkning avstå från arv, testamente eller förmånstagarförordnande. Med överförmyndarens samtycke är det dock möjligt att s k särkullbarn avstår från arv, enligt 3 kap 9 § ärvdabalken.

Vuxna – God man/förvaltare

Gåvor till vuxna huvudmän

Då en myndig person har god man eller förvaltare förordnad för sig krävs i vissa fall att speciella formkrav uppfylls vid mottagandet av en gåva för att denna ska bli giltig.

Fast egendom, bostadsrätt m m – överförmyndarens samtycke krävs

En ställföreträdare, god man eller förvaltare, får endast med överförmyndarens samtycke för den enskildes räkning ta emot en gåva i form av en fastighet eller del därav, bostadsrätt eller tomträtt. Samtycke ska lämnas om förvärvet inte kan anses olämpligt med hänsyn till egendomens natur eller andra omständigheter. Normalt bör en gåva kunna anses lämplig – men villkor om nyttjanderätt, utfärdande av revers eller övertagande av betalningsansvar skall beaktas för att bedöma om gåvan kommer huvudmannen till godo.

För att överförmyndaren skall kunna ge sitt samtycke skall följande handlingar ges in:

- Ansökan från ställföreträdaren om överförmyndarens samtycke
- Gåvobrev
- Taxeringsbevis
- Gravationsbevis
- Värderingsutlåtande
- Yttrande från huvudmannen om sådant kan lämnas

Övertagande av betalningsansvar eller utfärdande av revers

Om huvudmannen enligt gåvovillkoren skall överta betalningsansvar, pantsätta egendom eller utfärda revers till givaren krävs överförmyndarens samtycke även till detta. Reversen skall bifogas ansökan.

Gåvor från vuxna huvudmän

En förordnad förmyndare, god man eller förvaltare får inte ge bort den enskildes egendom, om det inte är fråga om personliga presenter vars värde inte står i missförhållande till den enskildes ekonomiska villkor (14 kap 12 § föräldrabalken).

Ställföreträdaren kan inte ge bort den enskildes egendom. Gåvoförbudet innebär att gåva inte heller kan ges med överförmyndarens samtycke. Uppfattningen att det är tillåtet för ställföreträdaren att skänka bort den enskildes tillgångar så länge beloppet inte överstiger (fn 10 000 kr) vad som är, eller var, möjligt enligt lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt att skattefritt skänka bort är således felaktigt.

Som ”personliga presenter” räknas julklappar och födelsedagspresenter till normala värden.

En god man eller förvaltare får inte heller avstå från arv eller testamente för den enskildes räkning.

Om den enskilde själv ger gåvor

Observera att den enskilde, som har god man enligt 11 kap 4 § föräldrabalken förordnad för sig, kan ge gåvor om han eller hon kan ge uttryck för en egen vilja. En person som har god man behåller sin rättshandlingsförmåga och får göra vad han eller hon själv önskar med sina tillgångar. Det är dock viktigt att understryka att det ska klart framgå att den enskilde kan uttrycka sina önskemål och vara medveten om vad en gåva innebär. I dessa fall finns heller inga möjligheter för överförmyndaren att lämna något samtycke. Det får under alla omständigheter anses klart olämpligt att den gode mannen mottar gåvor av sin huvudman.